

In het voetspoor van De Liefde

Kors Holleman (1828-1880), evangelist en kerkplanter

Ter inleiding

In 1855 nam Jan de Liefde (1814-1869), toentertijd als evangelist te Amsterdam werkzaam, het initiatief tot de oprichting van *Tot Heil des Volks*. Met deze vereniging beschikte hij over een instrument ter vergroting van de actieradius en de schaal van zijn werk dat bestond uit enerzijds de verkondiging van de liefde van Jezus Christus voor alle mensen¹ en anderzijds de bestrijding van de armoede van de bewoners van de sloppenwijken en hun verheffing tot een menswaardig bestaan. Dankzij *Tot Heil des Volks* werd buiten Amsterdam in diverse plaatsen gestalte gegeven aan de verwetening van De Liefde's idealen. Ook 'vermenigvuldigde' De Liefde 'zich' door een aantal jonge mannen tot evangelist op te leiden aan zijn Amsterdamse 'seminarie' *Bethanië*. Eén van hen was Kors Holleman. Zijn activiteiten, in het bijzonder te Leeuwarden, vormen het thema van dit artikel.

Leven en werk van Holleman in vogelvlucht

Kors Holleman werd op 29 juni 1828 te Houtrijk bij Haarlem geboren.² Hij, aanvankelijk als bakkersknecht werkzaam, genoot te Amsterdam een gedegen theologische opleiding op De Liefde's evangelistenopleiding *Bethanië*.

Na eerder in de Haarlemmermeer tezamen met een andere leerling van De Liefde, de Duitser Friedrich Wilhelm Menkhoff (1826-1895),³ onder de in de ogen van De Liefde zedelijk verwilderde en a-godsdienstige polderarbeiders gewerkt te hebben, was Holleman als evangelist in diverse plaatsen actief.⁴ Als zodanig richtte hij in 1855 de Leeuwarder afdeling van *Tot Heil des Volks* op.⁵

Tot Heil des Volks te Leeuwarden deed met succes het verzoek aan het landelijk bestuur om Holleman in de Friese hoofdstad te stationeren. In 1856 ging hij daar voortvarend aan de slag.⁶ Hij trad op 4 april op in de 'Groote Zaal van den Heer G.A. de Koe in het Zaailand'. Bij die gelegenheid informeerde hij zijn gehoor

¹ Zie over De Liefde O.W. Dubois en K. de Jong, *Aan de minste van Mijn broeders. Het werk van 'Tot Heil des Volks' 1855-2005*, Amsterdam 2005, 31-52.

² Zie over hem G.A. Wumkes, *De opkomst en vestiging van het baptisme in Nederland*, Sneek 1912, 107-110, 194-199, 212; J. van Dam, *Geschiedenis van het baptisme in Nederland*, Bosch en Duin 1979, 42-45, 61-63, 76-77; G.J. Mink, *Op het tweede plan. Evangelisten in Nederland in de tweede helft van de negentiende eeuw*, Leiden 1995, 22-23, 150-162, 238; C. Dekker, *Gereformeerd en Evangelisch. Ontstaan en geschiedenis van de Buddinggemeente te Goes en haar plaats in het Nederlandse protestantisme in de periode 1839-1881*, Kampen 1992, 341, 344-345, 347-348, 380, 429, 467, 510-511, 513; Dubois en De Jong, *Minste van Mijn broeders*, 54-56, 71-73.

³ Zie over hem, later een prominent lid van de apostolische beweging en als 'apostel' in Duitsland werk-